

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. המפקיד מעות אצל חברו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור ... אף על פי שצרורין יהיו בידך.....1
- ב. לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו 4
- ג. ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין ... ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון.....5
- ד. כספים אין להם שמירה אלא בקרקע.....6
- ה. בערב שבת בין השמשות דלא אטרחוהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקברניהו ... מחייב ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא.....6
- ו. והאידינא דשביחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קור.....7
- ז. חמין שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער ... משום ריחא בעינן שלשה טפחים.....8
- ח. אף על גב דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב.....9
- ט. כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים.....10
- י. כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ... משתבע איהו דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה ומשתבעא אימיה דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואינגוב ופטור.....11
- יא. אפוטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי ומסריה לבקרא לא הוו ככי ושיני למיכל ומית ... דמקח טעות הוי בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא הלכך מישתבע איהו דלא הוה ידע ומשלם בקרא דמי בשר בזול.....13
- יב. ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה ... אמר ליה לסרסיה מהאי רמי אזל רמא מאידך ... היכי נדיינו דייני להאי דינא ... דהוה שיכרא חלא.....14

דף מב.

א. המפקיד מעות אצל חברו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור ... אף על פי שצרוזרין יהיו בידך

כבר התבאר לעיל דף לו. שהמקבל חפץ¹ או מעות להוליכם בדרך, צריך שמירה יתירה² כדרך שבני אדם נזהרים³ ברכושם בדרך⁴. לפיכך אם נכשל השליח בדרך ונפל ואח"כ ראה שנאבד הפקדון, הרי זו פשיעה ואפילו שומר חנם חייב, שמכיוון שנפל היה לו לחוש ולחפש מיד שמא נפל הפקדון⁵.

כיצד דרך השומרים? הכל לפי הפקדון והענין⁶, יש דבר⁷ שדרך להניחו בבית שער⁸, ויש שדרך שמירתו בחצר, יש שדי אם מניחו מגולה בבית, כגון שמלה וטלית, ויש שצריך להניחו בתיבה ובארגז נעול, כגון בגדי משי וכלי כסף וכלי זהב⁹, ואין להניח בגדים בתיבה שיש בה אוכלים מפני

¹ שו"ע ונו"כ שם ב

² כתב בהגהת סמ"ע (סימן רצא ס"ק לא) בשם מהרי"ק (שורש קלא) שאם הניח המעות בחדר ושכב שם ונגנבו הו"ל פשיעה, ואפילו ש"ח חייב, שהיה לו להניחם תחת מראשותיו או לקשרן תחת זרועותיו. ובפת"ש (סק"מ) האריך בביאור דברי המהרי"ק וכתב בשם שו"ת גליא מסכתא שאפילו הניח המעות בכנף תחת מראשותיו הו"ל פשיעה, וכונת מהרי"ק שהיה לו להניח המעות בלי הכנף תחת מראשותיו, ואז לא היה מורגש, ומ"מ לדעת הפוסקים שש"ש חייב כנגיבת אונס, אף בכה"ג חייב, עיין שם.

³ ובשו"ת משאת משה (ח"מ סימן סה) כתב שאם הוציאם מעליו מפני השבת, הו"ל דבר הרגיל ואין זו פשיעה, דאדעתא דהכי מפקיד, כשם שמותר לו לישן ולהוציא מלבושיו, וכעין מ"ש המב"ט (ח"ג סימן קלג) בדין שומר שהניח הטבעת באצבעו, ובשעת נטילת ידים הוציאה מידו ואבדה שאין זו פשיעה, עיין שם.

⁴ כתב שצריך שיהיו צרורים ומונחים בידו או קשורים על בטנו כנגד פניו, וכתב הש"ך (ס"ק כו), ודייק כן גם מדברי הסמ"ע (ס"ק לא), שאם הניחם במקום שמניח מעותיו פטור, וגם בזה נראה דלאו דוקא במקום שמניח מעותיו, אלא במקום שמניח מעות כשמוליכם בדרך, וכ"כ ברשד"ם (ח"מ סימן מז) ובשו"ת מהרי"ט (ח"מ סימן קמו), ועי' תשב"ץ (ח"ד טור השני סימן מז).

⁵ באורחיה"מ (כלל מה סימן מז) בשם התשב"ץ

⁶ שו"ע ונו"כ שם יג

⁷ כתב בשו"ת תשב"ץ (ח"ד טור השלישי סימן כו), שלאחר שהניחו במקום שמור וסגור, אינו חייב להשאיר בבית ולשמרו, ויכול להניחו בביתו ולילך לכל מקום שירצה, ולא יעלה על הדעת שיהא צריך לישב אצל הפקדון תמיד, ואפילו הניח הבית ריקם, עיין שם, ומשמע שאפילו בש"ש הדין כן,

⁸ שו"ע שם, כגון קורות ואבנים, וכתב הסמ"ע (ס"ק כא) דאע"פ שהכל נכנסים ויוצאים דרך שם, מ"מ משום כובדן אינם נגנבים בקלות, ומדרך בני אדם להניחם במקומות אלו, ובשו"ע הרב (הלכות מציאה סעיף כט) העתיק כל הסעיף מלשון השו"ע והשמיט הלכה זו, וצ"ע.

⁹ וכתב הסמ"ע דהיינו כלים מהוטי כסף וזהב, אבל כלי כסף וזהב ממש, הרי הם כלשונות של כסף, שדינם ככספים. ועוד פירש דאיירי בכלי כסף דקים שמתקלקלים בקרקע, וסיים שהראשון עיקר, ובשו"ע הרב (שם) פירש במקום שאין דרך להניחם בקרקע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

העכברים¹⁰, ולא פירות במקום שעלולים להתקלקל מחמת הרטיבות¹¹, וכן לא יניח לאחרים להיכנס בחדר שהפקדון מונח, אף על פי שאינם מוחזקים כגנבים אלא שאין ידוע לו שהם כשרים ונאמנים¹².

קטן שקיבל לשמור אין בו דיני שומר שאינו בן דעת לשמור וה"ז כפושע ואבידה מדעת¹³.

כל המפקיד¹⁴ אצל בעל הבית, בין כלים ובין מעות, על דעת אשתו ובניו ובני ביתו הגדולים וכל קרובים¹⁵ הסמוכים על שלחנו, הוא מפקיד¹⁶.

ולכן אף אם מסר להם¹⁷ השומר את הפקדון, אינו בכלל פושע.

¹⁰ רמ"א וע"י ש"ך (שם ס"ק יט), ע"י פעמוני זהב אם המחבר חולק על זה), אלא יניחם במקום גבוה, וכתב בשו"ע הרב (שם) שכ"ש שלא יניח בגדים בחדר שאוכלים מצויים שם, ובכנה"ג כתב בבגד שאכלוהו עכברים, שאם הוא מסוג הבגדים שדרך להניחו בתיבה שהוא מקום המשומר מן העכברים והניחו בהו"ץ, הו"ל פושע, אבל בגד שמדינא אינו צריך להניחו בתיבה, אין זו פשיעה, עיין שם. ובשו"ת ראש יוסף (סימן ג) חולק על דברי המרדכי, שעיקר הוכחתו מהא דאמרינן סתם דלתות התורות אצל כלב ולכן חייב בעל הכלב, ואדרבה משם משמע דדוקא בעל הכלב חייב, אבל בעל הגחלת פטור משום דאנוס הוא, וא"כ ה"ה בשומר פטור בחתירה, ומ"מ בג"ד כשהמפקיד מסר לו בגדים בתיבה ובאו עכברים ואכלום, לכונ"ע פטור, דכיון שהמפקיד עצמו הניחם בתיבה יכול השומר לומר שמא הקפיד המפקיד שיהיו מונחים דוקא בתיבה.

¹¹ שו"ע ונו"כ קפז ד

¹² שו"ע הרב (שם), והוא מדברי הרמ"א (סימן רצא סעיף כא) בשם תרוה"ד (סימן שלג), ו

¹³ ואפילו פושע הקטן בשמירה פטור. ונראה שהקטן פטור בזה אפילו לאחר שהגדיל, ואפילו מדיני שמים, שהרי מדעתו מסר לו, משא"כ בקטן שהזיק, שיש אומרים שצריך לשלם לכשיגדיל לצאת ידי שמים (ע"י ספר חנוך לנער פרק מז). ויש לעיין בקטן שהגדיל ועדיין החפץ בידו, אם יש בו דיני שמירה, ומסברא נראה שפטור כיון שבקטנותו לא שייך בו קבלת שמירה. פתחי חושן חלק פרק א הערה לד

¹⁴ שו"ע ונו"כ רצא כא כג

¹⁵ וגם אמו בכלל זה, וכ"כ בשו"ת מהריט"ץ (סימן רלד). ובמנחת פתים (סעיף כב) כתב בשם מהר"ם ב"ב שגם חתנו בכלל, ובכנה"ג (הגהב"י אות מה) כתב שמדברי המ"מ משמע דדוקא בשאר קרובים צריך שיהיו סמוכים על שלחנו או שרויים בביתו, אבל באשתו ובניו, אפילו אינם סמוכים ואינם שרויים אמרינן שעל דעתם הוא מפקיד, אבל בשם האגודה כתב שגם באשתו ובניו צריך סמוכים או שרויים, עיין שם, וע"י פעמוני זהב בשם צרור החיים ובאורחיה"מ (כלל מה סימן טז). ומשמע בדברי משפ"ט (סימן קכה סק"ב) שאפילו לא היה לו אשה ואח"כ נשא, אמרינן ע"ד אשתו מפקיד, וע"י דברי חיים (דיני שומרים סימן ג).

¹⁶ כתב מהריט"ץ (סימן ריט) שלא אמרו ע"ד אשתו וכו' אלא כשמסר לו לשמור, אבל שלח בידו למכור חפץ יכול לומר לא מסרתי אלא לך שאתה בקי במו"מ ולא לאחר, ואפילו מי שהוא בעל שכל ויודע, יכול לומר איני רוצה שהאחר יתעסק במכירת סחורת, וכעין זה כתב בשו"ת מהר"ם שיק (ח"מ סוף סימן יב), ובמחצה"ש (סימן קכא) כתב שאף שמדינא שליחות כפקדון, המנהג הוא שאין מוסרין שליחות לאחר אפילו אשתו.

¹⁷ כתב הרשד"ם (ח"מ סימן קלג) שלא אמרו ע"ד אשתו ובניו מפקיד אלא לענין שהשומר יכול למסור הפקדון לב"ב, אבל שליח למסור חפץ לפלוני ומסרו לב"ב פושע הוא, שאין לו למסור הפקדון אלא למי שנשתלח אליו, ובד"ג (כלל צז סימן ו) כתב בשם מהר"ם אלשקר שאם מסר לו חפץ ואמר לו תן לפלוני לשמור, ומסר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל אם מסרו לבניו ובני ביתו הקטנים, או לעבדיו הכנענים¹⁸, או לאחד מקרוביו שאינם שרויים עמו בבית, ואין סמוכין על שלחנו, וכ"ש אם מסרם לאחר, הרי זה פושע, ודינו כדין שומר שמסר לשומר שהתבאר.

אם ידוע שהנפקד¹⁹ אין דרכו לשמור בעצמו, אלא מוסרו לאחר שאינו שרוי בביתו ואינו סמוך על שלחנו, דינו כמוסר לבני ביתו, וכן אם מסר השומר לשכירו או לשותפו. וכן הדין בזמננו כשמוסר חפץ לשמירה או למלאכה למנהל חברה, או למי שיש לו עובדים, וידוע שאין הוא מתעסק בזה בעצמו²⁰.

ב. לעולם ישליש אדם את מעותיו שלישי בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו

גם בימינו עצה טובה שישתמש אדם במעותיו בהשקעות ויחלק ג' חלקים.

א. אגרות חוב, היינו כספים שאדם מלווה לגופים וחברות מסחריות וזו השקעה זמינה שאדם יכול לפרוע את השטרות בכל עת, וזה כמו השליש תחת ידו המבואר בגמ'.

ב. פרקמטיא, וזה סחורות שאדם קונה במקום אחד ומוכר בריוח במקום אחר, וכיום זה נקרא מניות שקונים חלק בחברה פלונית, או במסחר פלוני, וזו השקעה פחות זמינה מהשקעה באג"ת.

לשומר אחר, ה"ז בדין שומר שמסר לשומר. במהריט"ן כתב (בסימן ריש ובסימן רלד ובסימן רעט) שלא אמרו ע"ד אשתו ובניו וכו' אלא כשהוא בעיר וכל שעה יכול לתבעם ויזהרו בשמירתו, אבל כשהבעל מרחיק נדוד לא אמרו, אבל בשם הרשב"ש כתב שגם במרחיק לארץ אחרת הדין כן, וגם המהריט"ן (בסימן רעט) נראה שלא החליט כן

¹⁸ אבל עבד עברי הרי הוא כב"ב, ובעבד כנעני אין ג"מ בין גדול לקטן, שסתם עבדים גולנים, סמ"ע (ס"ק לג).
¹⁹ שו"ע ונו"כ שם כב

²⁰ בשו"ת בית דוד (חו"מ סימן א) שכתב בהדיא שהמוסר סחורה לבעל ספינה אינו יכול לתבוע ממנו, מפני שיודע שאין הוא בעצמו מוליך הספינה אלא יש לו ספנים (ובערוה"ש (סוף סימן שיא) כתב שאם ידוע ששכר ספנים שאינם בקיאים, הו"ל פושע גמור וחייב מדינא לשלם), ומצדד לחייבו משום שקיבל עליו אחריות, ומשמע שאף כשאינו יודע מי הוא שכירו, ואפילו שכיר שקיבלו אח"כ, ובעין זה כתב בד"ג (כלל סב סימן יב) שהמוסר דגן לבעל ריחיים ואין דרכו לישב בעצמו בריחיים, אין לו דין שומר כלל, ומ"מ נראה שאף אם נאמר שדין הבעלים עם העובדים, צריך האחראי לברר ליד מי מהעובדים מסר החפץ כדי שיוכל לתבעו, ואם אינו יכול לברר, ה"ז פושע וחייב כלפי בעל החפץ, ויש לעיין כשמסר מתחלה ליד פקיד הממונה על קבלת החפצים, שיש לומר שאינו יכול לתבוע אף מן הבעלים, מיהו אפשר דהוי כאילו מקבל אחריות על מעשה הפקיד שמינהו לכך, ויש לילך לפי מנהג המדינה. פתחי חושן חלק ג פרק ד הערה טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. נדל"ן, והיא השקעה הבטוחה ביותר, אך מצד שני הכסף לא זמין, שאי אפשר למכור קרקע ביום אחד. וכמובן יעשה הכל ללא חשש רבית ושאר איסורים.²¹

ג. ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין... ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון

כבר התבאר במסכת תענית דף ח: שהנכנס²² למוד את גרנו, אומר – יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה בכרי הזה, וכן סוחר העורך "ספירת מלאי" כשמונה וסופר מלאי חנותו יתפלל תפילה זו²³, ויאמר – יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשלח ברכה בעסק זה. וי"א²⁴ שיאמר בלא הזכרת השם²⁵.

אולם אין נכון לומר כשלא מדד ולהתפלל בדרך קצבה כלומר יה"ר שיהיו כמות כך וכך, ובמיוחד בדברים שמדודים כגון בימינו שהכל באריות סגורות ונמכרות לפי מדה או משקל קבוע, אבל מותר לומר יה"ר שתשרה בהן ברכה²⁶.

²¹ עיין כתב עת אוצר המשפט, חברות בע"מ – השקעות בשוק ההון וקרן פנסיה

²² שו"ע ונו"כ רל ב

²³ חיי"א כלל ס"ה סעי' ו

²⁴ א"ר שם

²⁵ דדוקא במודד כדי לעשר מצינו שהבטיח הקדוש ברוך הוא ברכה עד בלי די כמה דכתיב הביאו את כל המעשר וגו' ובהנוגין נא בזאת וגו' והריקותי לכם ברכה עד בלי די. מ"ב ס"ק ד

²⁶ ועיין ברבי יוסף שם ס"ק ה שיש להסתפק אי הא דשרי להתפלל עד שלא מדד היינו דוקא בלשון זה: יהי רצון שתשלח ברכה בכרי הזה, אבל לומר יה"ר שיהיו עשרים כור בכרי דאמרוהו שיש בו עשרה כורים, לא [א]ריך לומר כן. או דילמא כל מילתא דאמר עד שלא מדד שריותא היא. וכתב "משמע דלא מצי לומר בדבר שנראה לפי אומד הדעת שהוא מאה לומר יה"ר שיהיו מאתים, משום דלא [א]ריך לתת קצבה, ומי מלל מילין לצד עילאה ויגזור אומר בדרך קצבה. ושלשה מדות יש: מדד ואח"ך התפלל הרי זה תפלת שוא. לא מדד והתפלל בדרך קצבה יה"ר שיהיו כך וכך, תפלת שוא לא הוי, דכיון שלא מדד אפשר שתשרה ברכה כמו שאמר, אבל לא נכון לעשות כן. אבל מותר לומר יה"ר שתשרה בהן ברכה. ובהא ניהא נמי דרישא דקתני דיה"ר שיהיו מאתים הרי זו תפלת שוא, דאיירי אחר שמדד, מאי איריא דקתני יהי רצון שיהיו מאתים, מפי הוה ליה למימר דאפי' בסתם יה"ר שתשרה בהן ברכה הרי זו תפלת שוא. אמנם לפי האמור ניהא דנקט רישא וסיפא הכי להורות דאף עד שלא מדד לא [א]ריך לומר יה"ר שיהיו כורים כך וכך, אף על גב דלא הוי תפלת שוא. וכדאמרן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

התחיל למוד, אומר – ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואח"כ בירך הרי זה תפלת שוא, שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי (פי' דנעלם ואינו נראה) מן העין.

ד. כספים אין להם שמירה אלא בקרקע

כבר התבאר במסכת פסחים דף לא: שמטבעות²⁷, כלי כסף ואבנים טובות, מדין הגמרא אין להם שמירה אלא בקרקע. ומכל מקום כתבו הראשונים שבזמננו²⁸ אין דרך להניח בקרקע, אלא יניחם במקום שמניח מעותיו וחפציו לשמירה²⁹.

ומכיון שדרך בני אדם להפקיד כספים בבנק, אפשר שחזר דין שמירה להפקיד בבנק, אך א"צ לפתוח חשבון מיוחד, ויכול להפקיד בחשבון שלו. שאר חפצי ערך צריך לשומרם בדרך שאר בני אדם שומרים את שלהם ואינו צריך לשכור כספת להניחם שם.

אם הניח הפקדון במקום שאין עולה על דעת הגנבים שיש שם חפצים, אין זו פשיעה, ודבר זה צריך בירור ודקדוק גדול, ובמקום ששכיחים גנבים שדרכם לחטט ולחפש בכל מקום, מסתבר שצריך שמירה מעולה יותר, והכל לפי הענין והמקום והזמן³⁰.

ה. בערב שבת בין השמשות דלא אטרחהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעזר למקברינהו ... מחייב ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא

²⁷ פתחי חושן ח"ג פקדון ושאלה פ"ב הערה יז

²⁸ שוקא לדידהו שהיה להן בתים רעועים, אבל האידנא א"צ שמירה בקרקע. סמ"ע כד נתייה"מ כה

²⁹ טור (סימן רצא), והביא דברי הרא"ש שאם נתנו במקום שרגיל להניח את שלו פטור והב"י האריך בזה ונראה מדבריו שאין חולק בזה, וכתב הטעם שכל המפקיד על דעת שישמור כדרך שבני אדם רגילים לשמור באותו זמן, ועי' שו"ת רשד"ם (חו"מ סימן מז, קיז וקכ).

³⁰ פתחי חושן שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

המפקיד אצל חבירו³¹ כספים ערב שבת סמוך לבין השמשות, וי"א³² אפילו מחצות יום ששי ואילך. לא הטריחו בו רבנן לקוברם מיד, כדין הגמרא, או להפקידם בבנק או לטרוח להניחם במקום המשומר שי בו טירחא, מפני שהוא טרוד בכבוד שבת ואינו חייב לקוברם עד מוצאי שבת, ובמוצאי שבת צריך לטומנם מיד.

ואם נתאחר למוצאי שבת כדי לקוברם ולא קברם ונגנבו או נאנסו חייב³³. וכן בימינו אם לא הפקידם בבנק מיד כשיכול או שלא הניחם במקום המשתמר בביתו חייב כנוצר.

ואם המפקיד הוא תלמיד חכם אינו חייב לקוברם עד שישהא אחר שיבדיל כדי לקוברו, שמכיון שתלמיד חכם הוא³⁴ חרד על מצות הבדלה, לפיכך ימתין שמא יצטרך את הכסף להבדלה, ויש אומרים³⁵ שהוא הדין אם הנפקד תלמיד חכם שיכול לשהות מלקבור עד שיעור שיבדיל³⁶.

ו. והאידנא דשניחי טפוחאי איז להז שמירה אללא בטפח

הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קור

כספים ודינרים³⁷ ולשונות של זהב ושל כסף ואבנים טובות שהחליט לשומרם בקרקע, וי"א³⁸ שלא יקברם עמוק בקרקע, משום שיש רמאים

³¹ שו"ע ונו"כ שם טז

³² ש"ך ס"ק כב מהמרדכי

³³ ואם מצא אחר שבת שנגנב. וא"י אם נגנב קודם מוצאי שבת ופטור או שנגנב אחר מ"ש שהיה שהות לקברם. י"ל דחייב לשלם. ודמי ממש לדינא דתה"ד סי' של"ג ועיין תשו' מהר"ם ד' פראג סי' תתקל"ה. דאם ראובן נתן חפץ להוליכו למקום פלוני למסרו שם לאחר. ואח"ז אמר שמעון ששכח בזה ונאבד ממנו וא"י אימת נאבד וטוען שמא נאבד ואשלם כפי שויו באותו מקום ופסק שם המהר"ם דצריך לשלם כפי שויו במקום פלוני עיין שם וצ"ע. ועיין תשו' מוצל מאש סי' כ"ו. חי' רע"א שם

³⁴ דשאר בני אדם סומכין אהבדלה ששומעין בבהכ"נ מהחזן, משא"כ ת"ח. סמ"ע שם כז ולפי זה בימינו גם מי שאינו ת"ח מכיון שאין מצוי הבדלה בבית הכנסת בימינו אולם מכיון שמצוי יין נרות ובשמים בכל בית אם כן ודאי לא יצטרך מעול להבדלה ולכך גם תלמיד חכם לא ישהה. ועיין שושנת יעקב

³⁵ רמ"א שם כדעת הראב"ד

³⁶ כיון דהוא ת"ח ויודע גודל המצוה דהמבדיל על היין, סובר שגם המפקיד ודאי יבדיל על היין וישלח אחר מעות שהפקיד בידו לצורך הבדלה. סמ"ע שם

³⁷ שו"ע ונו"כ שם טז

³⁸ לבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שמוגששין בקרקע ומכירין אם יש חלל תחתיו, לכך לא יתן עליהם אלא עובי טפח עפר שאין החלל ניכר שם, וי"א³⁹ שאדרבא כמה שיותר עמוק מטפח עדיף. וכן יכול להטמינם בכותל בטפח התחתון סמוך לקרקע או בטפח הסמוך לקורה שגם שם אין החלל ניכר⁴⁰, ואפ"ה לא יתנם באמצע עובי הכותל רק שיכנס טפח בתוכו, אבל לא באמצע הכותל שמא יחפרו הגנבים ויגנבו שכן דרכם לחפור שם, ואי לא הטמינם כראוי אפילו נתנם בתיבתו ונעל בפניהם כראוי ונגנבו או נאבדו הוי פושע וחייב לשלם

ז. חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער ... משום ריחא בעינן שלשה טפחים

כבר התבאר במסכת פסחים דף ה: ודף לא: שהמזין שנפלה⁴¹ עליו מפולת (פירוש גל של אבנים ועפר) אם אין הכלב יכול להריח ריחו, ולחפש אחריו, כלומר שיש עליו גובה ג' טפחים הרי הוא כמבוער מן העולם לגמרי, ואינו עובר עליו בבל יראה ובל ימצא מן התורה, אף על פי שלא בטלו⁴².

אפילו לכתחלה יכול להפיל עליו מפולת מן התורה אף לאחר שהגיע זמן הביעור, ובכך הוא מבוער מן העולם, ולאחר הפסח יכול לפקח את הגל ולחזור ולזכות בחמץ הטמון, אבל מדברי סופרים אפילו אם נפלה עליו מפולת מאליו, צריך לבטלו קודם שתגיע שעה ששית גזירה שמא יתפקח הגל בתוך הפסח, ויתגלה החמץ ויעבור עליו בבל יראה ובל ימצא מן התורה. ואם לא בטלה קודם שעה ששית, יש אומרים שאף על פי שעבר על מצות חכמים אין קונסין אותו לפקח את הגל להוציא את החמץ משם ולבערו מן העולם⁴³.

³⁹ סמ"ע שם כו שהוכיח מהגמ' דלא כלבוש

⁴⁰ הבי' תמה על הרמב"ם שהשמיט גשושאי והבי"ח הקשה עוד למה השמיט פרומאי שבש"ס ונכנס בדוחקי' ולפע"ד דס"ל להרי"ף והרמב"ם דה"פ האידינא דשכיח מפוחאי ולא גשושאי ולא פרומאי כו' ולכך לא הביאו הרי"ף והרמב"ם רק טפוחאי ודוק. ש"ך שם כא

⁴¹ שו"ע ונו"ב או"ח תלג ה

⁴² שבפחות מג' טפחים הוא עודנו בכדי הפישת הכלב שמריח הריח עד ג' טפחים ויש לנו לחוש שמא הכלב יחפש אחריו תוך הפסח ויגלהו. מ"ב שם לג

⁴³ מ"ב שם לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ויש חולקין שאף שנפלה עליו מפולת גבוה ג' טפחים אינו כמבוער מן העולם ועובר עליו בבל ימצא מן התורה, לפיכך אם אינו רוצה לפקח את הגל להוציא החמץ ולבערו בזמן הביעור הרי הוא חייב מן התורה לבטלו קודם שתגיע שעה ששית ובביטול זה הוא יוצא ידי חובתו אף מדברי סופרים. שמכיון שאין הכלב יכול להוציאו משם ולהניחו במקום מגולה אין לחוש בו שמה יבוא אדם לאכול ממנו בפסח. ולענין הלכה יש להחמיר בשל תורה כסברא אחרונה⁴⁴.

אם נפל עליו גל גדול שאי אפשר לפקחו אפילו על ידי מעדר הרי זה החמץ אבוד מבעליו ומשאר כל אדם, והרי זה כמבוער מן העולם לגמרי לדברי הכל, ואפילו לכתחלה אינו צריך לבטלו כלל שהרי אמרה תורה ולא יראה לך חמץ שלך אי אתה רואה וחמץ זה אינו נקרא שלך דכיון שאינו יכול להוציאו מן הגל הרי אין לו שום זכות בו.

ח. אף על גב דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב

פשע ולא שמר כראוי לענין אחד⁴⁵, אף על פי שלבסוף נאבד באונס⁴⁶ בענין אחר, כל שאפשר לתלות, אפילו בצד רחוק, שהאונס בא מחמת הפשיעה, שלולא הפשיעה לא היה בא האונס, הרי זה תחלתו בפשיעה⁴⁷ וסופו באונס וחייב.

כיצד, שזמר⁴⁸ שהניח מעות במקום המשתמר לגנבי גנבים, אבל לא לגנבי דליקה, ולבסוף נגנבו, כיון שלגנבי הדליקה הוא פושע ויתכן שבמקום אחר לא היה נגנב, אף שזמר חנם חייב.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם תלג ח ומ"ב שם ס"ק לח

⁴⁵ שו"ע ונו"כ רצא ו

⁴⁶ כתב הש"ך (סימן רצא ס"ק יד) בשם מהרש"ך שאפשר שבאונס דלא שכיח לא אמרינן תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב, אבל הש"ך חולק וסובר שאף באונס דלא שכיח חייב, וגם המחנ"א (הלכות שומרים סימן ל) חולק, ועפ"י העלה שם שאם הניח הפקדון במקום שאינו מקורה, אף על פי שאין גשמים מצויים כלל באותו זמן, אם באו גשמים ונתקלקל חייב. ובשער משפט (סק"ב) כתב שמדברי בעל העטור משמע כהרש"ך, אבל מדברי התוס' מדייק דלא ס"ל הכי, עיין שם.

⁴⁷ מבואר בסמ"ע (סימן שג ס"ק יב) בשם התוס' דלא אמרינן תחלתו בפשיעה וכו' אלא בפשיעה ממש, אבל בדברים שהש"ש חייב עליהם ככעין גו"א ולבסוף נאנסו, לא אמרינן תחלתו בגו"א וסופו באונס חייב, כיון דלא הוי פשיעה נמורה.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן אם הניח הפקדון במקום שאינו משתמר מגנבים⁴⁹, אף על פי שלבסוף נפלה דליקה ונשרף באונס⁵⁰ חייב, וכן אם מסר הפקדון ליד מי שאינו בן דעת, אף על פי שנאנס חייב⁵¹.

ט. כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים

כבר התבאר לעיל דף לה. שאם בא בא המפקיד לבקש פקדונו⁵² ואין השומר זוכר היכן הניחו⁵³, הרי זה פשע⁵⁴ וחייב לשלם.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם יד

⁵⁰ ובסמ"ע (שם ס"ק כג), דאפשר אילו הניחו במקום אחר לא היה נשרף. ובערוה"ש (סימן רצא סעיף מג) כתב לחדש ש"ש שהיה לו בביתו מקום השמור יותר מהמקום שהניחו שם, אף על פי שאותו מקום שמור מגנבים ובאה דליקה, אף על פי שדליקה אונס הוא, אם הוא ש"ש חייב, דש"ש יש לו לשמור שמירה היותר מעולה, אבל ש"ח פטור כיון ששמרו במקום הראוי, ומשמע שאע"פ שגם המקום שהיה מונח שם היה שמור מאש אלא שאינו שמור כל כך חייב ש"ש, דאל"כ הו"ל פושע לענין דליקה.

⁵¹ נה"מ (שם ס"ק יז), שאין לך פשיעה גדולה מוז שמסרה למי שאינו בן דעת, ואפילו מסרה לבן דעת, אם פשע בו ונאנס אח"כ חייב (סמ"ע ס"ק לד), ומשמע שאפילו לא פשע הראשון, אם פשע השני ואח"כ נאנס נחשב כפשיעה לגבי ראשון והו"ל תחלתו בפשיעה.

⁵² שו"ע ונו"כ רצא ז

⁵³ כתב בנה"מ (ס"ק יד) דהו"ל כמזיק בידים, כיון שהניחו במקום שאינו מוצאו, ואפילו אדם אחר שלקח הפין חבירו והניחו במקום שאינו זוכר עתה היכן, חייב מדין מזיק, ונ"מ לענין שמירה בבעלים שחייב גם בכה"ג, וכן בשנים שהפקידו אצל אחד (עי' פרק ז הערה נה), וכן באיני יודע אם החזרתי חייב אף בבעלים מטעם זה. ובאמרי שפר (להגר"א קלאצקין – סימן כד) דחה סברת הנה"מ, דנהי דאדם דעלמא חשיב מזיק כשאינו יודע היכן הניחו, שאני התם שעצם מעשה הלקיחה שלא ברשות הוא, משא"כ שומר שעשה מעשה שמירה שהיה מוטל עליו לעשות והחביא הפקדון, אלא שאח"כ נולדה סיבה ושכח היכן הניחו, מהיכי תיתי יחשב כמזיק, עיין שם בדבריו גם בסימנים הבאים, ומשמע מדבריו דלא אמרינן כל לא ידענא פשיעותא אלא בשומר ששכח במעשה השמירה, אבל בשאר דברים קי"ל שכחה כאונס

⁵⁴ ובאורחה"מ (כלל יא סימן ז) כתב בשם שו"ת יד יצחק (ח"ב סימן קעו) בדין שליח בחנם להוליך הפין לעיר אחרת, ובדרך במסילת הברזל הניח החפץ במקום המיוחד לחפצים, אלא שבעת רדתו שכח מלקחתו, וחזר ולא מצאו, שאין זו פשיעה, וצ"ע. ובזכור לאברהם כתב בשם מקור ברוך במי שהניח הפקדון בארגז ושכח והניחה פתוחה, וכשנזכר בא ומצא שננב, שמצדד לומר דשכחה אונס הוא, ודוקא בכה"ג, אבל אם אינו יודע אם נגנב ע"י השכחה חייב מדין מתוך שאינו יכול לישבע, והביא שנחלקו הפוסקים אם שכחה פשיעה הוא או אונס, ועי' ד"ג (כלל צח סימן יג וכלל צט סימן ז). ומשמע בשו"ת רשד"ם (ח"מ סימן קג) דה"ה טעות הוי פשיעה, וכתב שם בפקיד שטעה בתעודת משלוח וכתב סכום הסחורה פחות, ומתוך כך לא הקפיד הסוחר המקבל לבדוק אם יש יותר, שהפקיד פושע וחייב, אלא שסיים שאם המנהג שלא להקפיד בכך, הולכים אחר המנהג, ואפשר שהרשד"ם אינו מחייב בטעות כי אם בשומר שכר. אבל בשו"ת להם רב (סימן קפ) משמע שבאופן זה הוי בכלל פשיעה, וממילא גם ש"ח חייב, עיין שם, ובערוה"ש (סעיף לו) כתב עפ"י דברי הש"ך (ס"ק טו), שאם שלח לו בכתב וטוען השומר שהבין בלשון הכתב שעליו לעשות כפי שעשה, אם לשון הכתב אינו סובל פירושו לפי ראות עיני הדיינים, הו"ל פושע, וגם זה בכלל כל לא ידענא פשיעותא היא, ומשמע שאם הכתב סובל פירושו פטור, אפילו בש"ש, וצ"ע, ועי' עוד להלן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף מב:

י. נל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ... משתבע

איהו דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה ומשתבעא אימיה

דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב ופטור

כבר התבאר לעיל דף לו. שכל המפקיד⁵⁵ אצל בעל הבית, בין כלים ובין מעות, על דעת אשתו ובניו ובני ביתו הגדולים וכל קרובים⁵⁶ הסמוכים על שלחנו, הוא מפקיד⁵⁷.

ולכן אף אם מסר להם⁵⁸ השומר את הפקדון, אינו בכלל פושע.

אבל אם מסרו לבניו ובניו הקטנים, או לעבדיו הכנענים⁵⁹, או לאחד מקרוביו שאינם שרויים עמו בבית, ואין סמוכין על שלחנו, וכ"ש אם מסרם לאחר, הרי זה פושע, ודינו כדין שומר שמסר לשומר שהתבאר.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ רצא כא כג

⁵⁶ וגם אמו בכלל זה, וכ"כ בשו"ת מהריט"ץ (סימן רלד). ובמנחת פתים (סעיף כב) כתב בשם מהר"ם ב"ב שגם חתנו בכלל, ובכנה"ג (הגהב"י אות מה) כתב שמדברי המ"מ משמע דדוקא בשאר קרובים צריך שיהיו סמוכים על שלחנו או שרויים בביתו, אבל באשתו ובניו, אפילו אינם סמוכים ואינם שרויים אמרינן שעל דעתם הוא מפקיד, אבל בשם האגודה כתב שגם באשתו ובניו צריך סמוכים או שרויים, עיין שם, ועי' פעמוני זהב בשם צרור החיים ובאורחיה"מ (כלל מה סימן טז). ומשמע בדברי משפ"ט (סימן קכה סק"ב) שאפילו לא היה לו אשה ואח"כ נשא, אמרינן ע"ד אשתו מפקיד, ועי' דברי חיים (דיני שומרים סימן ג).

⁵⁷ כתב מהריט"ץ (סימן ריט) שלא אמרו ע"ד אשתו וכו' אלא כשמסר לו לשומר, אבל שלח בידו למכור חפץ יכול לומר לא מסרתי אלא לך שאתה בקי במו"מ ולא לאחר, ואפילו מי שהוא בעל שכל ויודע, יכול לומר איני רוצה שהאחר יתעסק במכירת סחורתי, וכעין זה כתב בשו"ת מהר"ם שיק (ח"מ סוף סימן יב), ובמחצה"ש (סימן קכא) כתב שאף שמדינא שליחות כפקדון, המנהג הוא שאין מוסרין שליחות לאחר אפילו אשתו.

⁵⁸ כתב הרשד"ם (ח"מ סימן קלג) שלא אמרו ע"ד אשתו ובניו מפקיד אלא לענין שהשומר יכול למסור הפקדון לב"ב, אבל שליח למסור חפץ לפלוני ומסרו לב"ב פושע הוא, שאין לו למסור הפקדון אלא למי שנשתלח אליו, ובד"ג (כלל צז סימן ו) כתב בשם מהר"ם אלשקר שאם מסר לו חפץ ואמר לו תן לפלוני לשומר, ומסר לשומר אחר, ה"ז בדין שומר שמסר לשומר. במהריט"ץ כתב (בסימן ריט ובסימן רלד ובסימן רעט) שלא אמרו ע"ד אשתו ובניו וכו' אלא כשהוא בעיר וכל שעה יכול לתבעם ויזהרו בשמירתו, אבל כשהבעל מרחיק נדוד לא אמרו, אבל בשם הרשב"ש כתב שגם במרחיק לארץ אחרת הדין כן, וגם מהריט"ץ (בסימן רעט) נראה שלא החליט כן

⁵⁹ אבל עבד עברי הרי הוא כב"ב, ובעבד כנעני אין נ"מ בין גדול לקטן, שסתם עבדים גזלנים, סמ"ע (ס"ק לג).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם ידוע שהנפקד⁶⁰ אין דרכו לשמור בעצמו, אלא מוסרו לאחר שאינו שרוי בביתו ואינו סמוך על שלחנו, דינו כמוסר לבני ביתו, וכן אם מסר השומר לשכירו או לשותפו. וכן הדין בזמננו כשמוסר חפץ לשמירה או למלאכה למנהל חברה, או למי שיש לו עובדים, וידוע שאין הוא מתעסק בזה בעצמו⁶¹.

שומר שמסר⁶² הפקדון ליד אשתו ובני ביתו ולא שמרו כדרך השומרים, וכ"ש כשפשעו ולא שמרו, וכ"ש כשאיבדו בידיים, חייבים הם לשלם לבעל הפקדון⁶³, ושומר הראשון פטור, בין כשהודיעם ובין כשלא הודיעם⁶⁴. ואם אין להם לשלם, יש אומרים שחייב השומר, ויש פוטרים⁶⁵.

במה דברים אמורים כשידעו⁶⁶ שהוא פקדון של אחרים, וכשלא שמרו כדרך השומרים הרי פשעו, אבל אם לא ידעו שהוא פקדון, אין זו פשיעה במה שלא שמרו כדרך

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם כב

⁶¹ בשו"ת בית דוד (ח"מ סימן א) שכתב בהדיא שהמוסר סחורה לבעל ספינה אינו יכול לתבוע ממנו, מפני שיודע שאין הוא בעצמו מוליך הספינה אלא יש לו ספנים (ובערוה"ש (סוף סימן שיא) כתב שאם ידוע ששכר ספנים שאינם בקיאים, הו"ל פושע גמור וחייב מדינא לשלם), ומצדד לחייבו משום שקיבל עליו אחריות, ומשמע שאף כשאינו יודע מי הוא שכירו, ואפילו שכיר שקיבלו אח"כ, וכעין זה כתב בד"ג (כלל סב סימן יב) שהמוסר דגן לבעל ריחיים ואין דרכו לישיב בעצמו בריחיים, אין לו דין שומר כלל, ומ"מ נראה שאף אם נאמר שדין הבעלים עם העובדים, צריך האחראי לברר ליד מי מהעובדים מסר החפץ כדי שיוכל לתבוע, ואם אינו יכול לברר, ה"ז פושע וחייב כלפי בעל החפץ, ויש לעיין כשמסר מתחלה ליד פקיד הממונה על קבלת החפצים, שיש לומר שאינו יכול לתבוע אף מן הבעלים, מיהו אפשר דהוי כאילו מקבל אחריות על מעשה הפקיד שמינהו לכך, ויש לילך לפי מנהג המדינה. פתחי חושן חלק ג פרק ד הערה טז

⁶² שו"ע ונו"כ שם כד

⁶³ כתב בשו"ת מהר"ם אלשיך (סימן כ) שלא נחלקו הפוסקים אלא כשנאבד רק בפשיעת אשתו, אבל כשגם הוא שותף בפשיעה חיובא עליה רמ"א, ובנדון דידיה שהשאיר משרתו במקום הפקדון, וראה שהמשרת עוזב את המקום ומניח הפקדון בלא שמירה ולא אמר לו כלום, שהשומר חייב, אלא שמסתפק אם פשיעת השומר בשתיקתו דומה לפשיעת המשרת, ומ"מ יכול לתבוע גם מן המשרת, שהרי גם הוא פושע, ואינו יכול לפטור עצמו מה שבעה"ב לא הוזהרו, ועי' דברי חיים (דיני שומרים סימן ג) מ"ש בדברי המהר"ם אלשיך.

⁶⁴ סמ"ע ל"ט

⁶⁵ ברמ"א (שם) הביא ב' דיעות, וכתב הסמ"ע (סק"מ) בטעם הדיעה הראשונה שחייב, דאל"כ כל פקדון יאכלו אשתו ובניו ויפטר, ודיעה ב' ס"ל דכל המפקיד ע"ד אשתו ובניו, ה"ז כמוסר לידם, ולפי"ז משמע אפילו אכלום פטור המפקיד, ובשו"ת מהריט"ץ (סימן ריט) כתב שאם אכלה האשה הפקדון או הוציאתם לשאר צרכי הבית שהבעל חייב בהם, אף לדעת הפוסקים חייב הבעל, דכיון שחייב לזונה ולא נתן לה, הוצרכה ליקח הפקדון, ודוקא כשהבעל מודה שכן הוא, עיין שם. וכתב בערוה"ש שהעיקר כדעת המחייבים. ובשו"ת רשד"ם (ח"מ סימן רסו) כתב שאפילו לדעת הרמב"ם שפומר את הבעל היינו דוקא בפקדון סתם, אבל בנדון דידיה ששכר תנור ולא היה ראוי להדליק, והדליקה אשתו ונשרף הבית, חייב הבעל, שעליו מוטל לעיין שיהיה התנור בתקנו.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

השומרים⁶⁷, ופטורים⁶⁸, ואף השומר שמסר להם פטור אם הוא שומר חנם, שלא פשע במה שלא הודיעם, וצריך לישבע שמסר להם והם ישבעו שבועת השומרים. אבל שומר שכר שלא הודיע חייב⁶⁹.

**יא. אפוטרופא דיתמי דזבן ליה תורא ליתמי ומסריה לבקרא
לא הוז ליה כני ושיני למיכל ומית ... דמקח טעות הוי
בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא הלכך מישתבע איהו
דלא הוה ידע ומשלם בקרא דמי בשר בזול**

כל הלוקח סתם אינו לוקח אלא דבר השלם מכל מום, אף אם המוכר לא ידע שיש מום במקח ה"ז מקח טעות וחוזר⁷⁰, אף על פי שאבד המקח מחמת המום, אלא שיש אומרים שאם המוכר הוא סרסור שקונה מזה ומוכר לזה ולא ידע מהמום, והלוקח יודע שהוא רק סרסור, והוא דבר שהיה יכול הלוקח לברקן מיד אם יש בו מום, ולא עשה כן, ומחמת כן שוב אין הסרסור יכול לחזור על מי שמכרו לו, אין הלוקח יכול לחזור, שיכול הסרסור לומר אילו

⁶⁷ שכול לומר כ"ש שהיתה נזהרת כשחשבה שהוא שלו, ועי' ביאור הגר"א (ס"ק מג). ובנה"מ (ס"ק כב) משמע שאין על האם דיני שומרים כלל בסתם הפצים שמוסר לידה, וצ"ע.

⁶⁸ שסבורה שהבעל לא יקפיד על שמירה מעולה, וכתב הש"ך (סימן רצא ס"ק לה) שאם לא שמרה כלל הוי פשיעה כלפי השומר, וממילא חייבת לשלם למפקיד, וכן משמע בט"ז (שם), וכ"ש כשאכלתו או איבדה בידים ובערוה"ש כתב שבזמננו שא"צ שמירה בקרקע לא שייך דין זה כלל, שאם לא שמרה כדרך השומרים הרי חייבת, ואם שמרה ה"ז כאילו הטמינה בקרקע. ועיין בלח"מ (פ"ב מה' שאלה) ובשער משפט (סימן עב ס"ק לא) ובביאור הגר"א (סימן שמו ס"ק כה) ושו"ת שו"מ (מהדו"ג ח"ב סימן קעה) ובהג"ה שבמחנ"א (ה' שאלה סימן ב).

וכתב השו"ע (שם), ובמ"ש הרמ"א (שם) דוקא במעות שאינו דבר המסוים, עי' ש"ך (סימן קכא ס"ק מג) ומ"ש בזה בפרק ה (הערה סח).

⁶⁹ ש"ך ס"ק לג, שעל ש"ש מוטל יותר זהירות בשמירה, והיה צריך להודיע לאמו שהוא פקדון, ועי' נה"מ (ס"ק יט), ופת"ש (סק"י) בשם הגו"ב ובדברי משפט. ובשו"ת שו"מ (מהדו"ד ח"ג סימן קמג).

⁷⁰ שו"ע ונו"כ רלב יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

היית בודק מיד הייתי חוזר על המוכר, ויש אומרים⁷¹ שאף בסרסור יכול לחזור עליו, וכ"ש בדבר שאין הלוקח יכול לבדוק מיד⁷².

לפיכך המוכר לחבירו שור שאין לו שיניים והניחו הלוקח עם הבקר שלו והיה מניח המאכל לפני כולם ואוכלים, ולא היה יודע שזה אינו אוכל עד שמת ברעב, הרי זה מחזיר לו את הנבילה ויחזיר את הדמם וכן כל כיוצא בזה.

ואם היה המוכר סרסור שלוקח מזה ומוכר לזה ואינו משהה המקח עמו, ולא ידע במום זה, לדיעה הראשונה הנזכרת הרי הספסר נשבע שבועת היסט שלא ידע במום זה, ויפטר, מפני שהיה על הלוקח לבדוק השור בפני עצמו ולהחזירו לו קודם שימות, ויהיה הספסר מחזירו על הלוקח הראשון, והואיל ולא עשה כן הוא הפסיד על עצמו. ולדעה השניה אפילו הסרסור צריך לשלם שאף על גב דהוא נתאנה אין לו להונות אחרים. והוא הדין בכל כיוצא בזה.

רועה שומר שכר שמסרו לו בהמה, והוברר שלא היו לה שיניים ולכן לא אכלה כראוי ומתה חייב⁷³.

**יב. ההוא גברא דאפקיד כשותא גבי חבריה ... אמר ליה
לסרסיה מהאי רמי אזל רמא מאידך ... היכי נדיינו דייני
להאי דינא ... דהוה שיכרא חלא**

⁷¹ רמ"א שם בדעת הטור והרא"ש, שאע"פ שנתאנה הסרסור אין לו להונות לאחרים, והב"ח האריך להוכיח שאף הרמב"ם סובר כן, אלא שיש לחלק בין פשע הלוקח ללא פשע, והסכים עמו הש"ך ס"ק יב, ועי' בערוה"ש, וכתב בנתיח"מ שאם פשע הלוקח, כגון שלא העמידו עם שאר בהמות והיה יכול להבחין, גם לשיטה זו הלוקח חייב והסרסור פטור.

⁷² רמ"א שם, כגון שמכר לו טבעת בחזקת זהב ואח"כ שברו הלוקח ונמצא בו בדיל, ומשמע בב"ח שבזה פשוט שגם הרמב"ם מודה, אפילו לקח מסרסור, שהרי לא פשע הלוקח כיון שאין לו בדיקה מיד, וסיים הרמ"א שאם אינו מאמינו שנמצא בו בדיל, נשבע שאינו ידוע ונפטר, ועי' בנו"כ מ"ש בזה ועי' שו"ת רשד"ם חו"מ סימן קמו. ⁷³ כן מוכח בגמרא כאן שרועה ש"ש חייב, משום דאיבעי ליה לעיוני אם יש לה שיניים, ולא מצאתי הלכה זו בפוסקים, אף על פי שנראה שאין חולק על כך. פתחי חושן חלק ג פרק ג יח והערה מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שומר חינוס שאמר⁷⁴ לאחד מבני ביתו או משרתיו טול חפץ מסויים ותשתמש בו עבורי, ונטל את חפץ הפקדון הדומה לחפץ של השומר שניהם פטורים, ואינו צריך לשלם רק מה שנהנה משימוש בחפץ בלבד, שהרי בעל הבית אמר לו ליטול את חפצו והנוטל סבור שכל החפצים של בעל הבית נטל לפי הבנתו את מה שבעל הבית הראה.

לפיכך במעשה שהובא בגמ' באחד שהפקיד כשות אצל חבירו והיו לו לשומר ג"כ כשות אחרים, ואמר לו לשמשו לך וטול מזה הכשות והשלך אותו לתוך השכר, והלך השמש והשליך מכשות של פקדון, אמרו חכמים ז"ל השמש פטור שהרי לא אמר לו מזה תשליך ומזה אל תשליך, והוא היה סבור ששניהם שלו אלא שמראה מקום הוא לו ואינו מקפיד על זה שיטול דוקא מזה ומזה לא יטול, לפיכך פטור השמש, וגם בעל הבית פטור שהרי אמר לשמשו מזה השלך, ומה פשע הוא שהשמש השליך מן האחר, ואינו צריך לשלם רק מה שנהנה בלבד.

לפיכך אם נעשה השכר חומץ פטור מלשלם דהא לא אהנהו כלום, אדרבה שמא כשותו גרמה להיות השכר חומץ והפסידו, מיהו בין כך ובין כך חייב השומר בשבועה שכך אירע ולא פשע לצוות לו שיטול מזה, או שמא לא אמר לשמשו כלום אלא אמר לו סתם טול כשות והשלך לשכר דהוי נמי פשיעה, וכן כל כיוצא בזה.

ואם היה כשות הפקדון רחוק ממקום הטלת שכר ושלו קרוב⁷⁵, ושהה השליח לבא והיה שם בעל הבית ולא אמר לו דבר חייב, לפי שכשראה אותו שוהה היה לו להעלות על דעתו קודם שישליכנו לתוך השכר שממקום רחוק הביאו.

במה דברים אמורים בשומר חנוס, אבל אם היה שומר שכר יש מי שאומר שבין כך ובין כך חייב, ואפילו החמיץ השכר שלא נהנה כלום ממנו חייב, שמכיון שהוא שומר שכר צריך לדקדק יותר שהרי חייבתו התורה על גניבה ואבידה, והכי נמי הו"ל לפרש מזה תשליך ומזה אל תשליך, וכיון שלא פירש הרי זה דומה לגניבה ולא תלינן שהחמיץ השכר מן הכשות וחייב.

⁷⁴ שו"ע ונו"כ רצא כה

⁷⁵ כ"ש אם הוא קרוב והוא מיהר לבוא, דהיה לו להרגיש שמהפקדון לקח, וחייב. סמ"ע מב ואינו מוכרח די"ל כשהוא קרוב וא"ל הטל מזה שהוא רחוק ה"ל כא"ל הטל מזה ולא מזה דאל"כ למה הטריח להביא ממרחק. ש"ך שם מ. ונראה דמ"מ אין מציל הנפקד מלשלם כשאין לו לשמש לשלם, דהא מ"מ הנפקד פשע כיון שהרגיש ולא מנעו להשמש, דדמי להיה יכול להציל ולא הציל. נתיה"מ שם בו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

